

Lakialoite LA 2/2018 vp

Kaj Turunen sin ym.

Lakialoite laiksi työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

Työttömyysturvalainsäädäntöä sovellettaessa yrittäjäksi katsotaan yrittäjän eläkelaiassa ja maatalousyrittäjän eläkelaiassa yrittäjäksi katsottava henkilö.

Yrittäjän eläkelaiassa yrittäjällä tarkoitetaan henkilöä, joka tekee ansiotyötä olematta työsuhteessa tai virka- tai muussa julkisoikeudellisessa toimisuhteessa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että esimerkiksi luonnollisen henkilön ansiotarkoituksessa ilman työ- tai virkasuhdetta harjoittama toiminta katsotaan aina yrittäjätoiminnaksi. Tällöin puhutaan yksityisestä elinkeinonharjoittajasta ja arkikielessä myös toiminimiyrittäjästä. Henkilöyhtiöissä ja muissa yhtymissä yrittäjäksi katsotaan henkilö, joka on henkilökohtaisessa vastuussa yhtiön tai yhtymän velvoitteista. Osa- keyhtiöiden osalta yrittäjäksi katsotaan johtavassa asemassa yrityksessä työskentelevä osakas, jos: 1) hän omistaa yksin yli 30 prosenttia yhtiön osakepääomasta tai hänellä on yksin yli 30 prosenttia yhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai muutoin vastaava määräysvalta; 2) hän omistaa yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli 50 prosenttia yhtiön osakepääomasta tai heillä on yhdessä yli 50 prosenttia yhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai muutoin vastaava määräysvalta. Johtavalla asemalla tarkoitetaan yhtiön toimitusjohtajuutta, hallituksen jäsenyyttä tai muuta vastaavaa asemaa.

Työttömyysturvalain yrittäjämääritelmä on yrittäjän eläkelakia laveampi. Henkilöä voidaan pitää työttömyysturvassa yrittäjänä myös yrityksen osaomistajia koskevan säännöksen perusteella. Osaomistajana pidetään henkilöä, joka työskentelee johtavassa asemassa yritystoiminnassa, jos ta hän itse omistaa vähintään 15 prosenttia, hänen perheenjäsenensä tai hän yhdessä perheenjäsentensä kanssa vähintään 30 prosenttia tai hänellä tai hänen perheellään on muuten vastaava määräysvalta yrityksessä. Ilman johtavaa asemaa työskentelevän henkilön osalta edellytetään perheestä löytyvän vähintään 50 prosentin omistus tai muuten vastaava määräysvalta yritystoiminnassa. Perheenjäseniksi katsotaan yrittäjän avio- ja avopuoliso sekä hänen kanssaan samassa taloudessa asuvat, lapset, lapsenlapset, vanhemmat ja isovanhemmat. Käytetty ilmaisu "osaomistaja" voi tarkoittaa myös henkilöä, joka ei omista osakaan yrityksestä. Yrittäjän perheenjäsenen kaikessa muussa lainsäädännössä työsuhteisena pidetty työskentely perheyrietyksessä katsotaankin työttömyysturvassa yrittäjätyöksi.

Perheenjäsenten katsominen yrittäjäksi johtaa kahdenlaisiin ongelmiin ko. henkilöiden työttömyysturvassa. Koska perheyrietyksessä työskentelevä yrittäjän perheenjäsen, joka ei itse omista yrityksestä mitään, katsotaan kaikessa muussa lainsäädännössä työntekijäksi, ei voida kohtuudel-

Lakialoite LA 2/2018 vp

la olettaa, että hän ymmärtäisi olevansa työttömyysturvassa yrittäjä. Usein he ovat toimineet myös työttömyysvakuutuksessa muun lainsäädännön statuksen mukaan ja vakuuttaneet itsensä palkansaajan työttömyyskassassa. Tästä voi seurauksena olla se, ettei heille makseta ansiosidonnaista päivärahaa, koska yrittäjätyö ei kerrytä palkansaajan työssäoloehtoa.

Toinen ongelma koskee yleistä oikeutta työttömyysetuuteen ja työvoimapalveluihin. Työttömyysturvain mukaan päätoimisesti yrittäjänä työllistyneen henkilön katsotaan edelleen työllistyvän päätoimisesti siihen ajankohtaan asti, jona henkilön työskentely yrityksessä on päättynyt tai yritystoiminta on lopetettu. Tämä pääsääntö koskee myös osaomistajana yrityksessä työskentelevää yrittäjän perheenjäsentä.

Henkilön työskentelyn yrityksessä katsotaan päättyneen, jos henkilön työkyky on alentunut pysyvästi ja olennaisesti tai yritystoimintaa on pidettävä luonnonolosuhteista johtuen kausiluonteisena ja toimintakausi on päättynyt.

Yritystoiminta katsotaan työttömyysturvain mukaan lopetetuksi, jos yritys on asetettu konkurssiin, osakeyhtiö tai osuuskunta on asetettu selvitystilaan sekä silloin, kun muun yhtiön kuin osakeyhtiön purkamisesta on tehty kaikkien yhtiömiesten kesken sopimus. Toiminta yrittäjänä katsotaan lopetetuksi myös silloin, kun tuotannollinen ja taloudellinen toiminta on päättynyt ja yrittäjä on luopunut yrittäjän tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesta vakuutuksesta sekä jättänyt Verohallinnolle ilmoituksen yrityksen poistamiseksi ennakoperintärekisteristä, työnantajarekisteristä ja joko ilmoituksen yrityksen poistamiseksi arvonlisäverovelvollisten rekisteristä tai yritystoiminnan keskeytymisestä. Lisäksi yritystoimintaa pidetään työttömyysturvassa lopetettuna, kun on ilmeistä, että tuotannollinen ja taloudellinen toiminta on kokonaan päättynyt.

Jotta yrityksessä työskennellyt ja varsinaisen yrittäjän kanssa saman talouden jakanut perheenjäsen saisi työttömän statuksen ja sitä myötä oikeuden työttömyysetuuteen ja työvoimapalveluihin, tulisi koko yritystoiminta pääsäännön mukaan lopettaa.

Yrittäjän TyEL-vakuutetun perheenjäsenen, joka omistaa alle 15 prosenttia yrityksestä, osalta laissa on lista erilaisista poikkeuksista, joiden perusteella ko. henkilö voi päästä työttömyysetuudelle ilman, että koko yritystoiminnan lopettamista edellytetään. Em. yrittäjän perheenjäsenen työskentelyn yrityksessä katsotaan päättyneen, jos:

- 1) henkilön työkyky on alentunut pysyvästi ja olennaisesti tai yritystoimintaa on pidettävä luonnonolosuhteista johtuen kausiluonteisena ja toimintakausi on päättynyt;
- 2) henkilön työskentely yrityksessä on päättynyt ja hän on työllistynyt päätoimisesti yritystoiminnassa enintään kuuden kuukauden ajan kahden vuoden tarkastelujakson aikana;
- 3) henkilön työskentely yrityksessä on päättynyt ja työskentely on johtunut yksinomaan työllistymistä edistävään palveluun osallistumisesta tai muihin omaehtoiisiin opintoihin liittyvästä harjoittelusta;
- 4) henkilön työ on loppunut tuotantosuunnan lopettamisen tai vastaavan syyn johdosta;

Lakialoite LA 2/2018 vp

5) henkilö on lomautettu kokoaikaisesti ja yrityksestä on lomautettu taikka irtisanottu taloudellisista tai tuotannollisista syistä vuoden tarkastelujakson aikana vähintään yksi työntekijä, joka ei ole yrittäjän perheenjäsen;

6) henkilön työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet kokonaan työsopimuslain 2 luvun 12 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettusta syystä ja yrityksessä on myös vähintään yksi muu työntekijä, joka ei ole yrittäjän perheenjäsen ja jonka työnteko ja palkanmaksu ovat keskeytyneet samasta syystä; tai

7) henkilön työ on loppunut yritystoiminnan edellytysten pysyväisluonteisen heikentymisen johdosta ja yritystoiminnasta siinä työskentelevää henkilöä kohti syntyvä tulo on vähemmän kuin 1 000 euroa kuukaudessa eikä yrityksessä työskentele muita kuin yrittäjän perheenjäseniä.

Poikkeuksia on monta, ja niiden soveltaminen voi usein olla haastavaa viranomaiselle. Perheyrietyksissä yrittäjämääritelmä ja siitä seuraavat haasteet yrittäjän perheenjäsenen työttömyysturvan osalta havaitaan yleensä vasta työsuhteen päättämisen jälkeen, jolloin on haastavaa pyrkiä sovitamaan työsuhteen päättymissyitä em. poikkeuksiin. Lopputuloksena voikin olla, ettei perheenjäsen saa loppujen lopuksi oikeutta työttömyysturvaan ja palveluihin ilman joko yrityksen lopettamista, poismuuttoa samasta taloudesta tai perhesuhteiden katkaisua.

Selkeyden, tasa-arvoisen kansalaisten kohtelun ja oikeudenmukaisuuden vuoksi on tärkeää saada yrittäjämääritelmästä pois ne yrittäjän perheenjäsenet, jotka eivät itse omista yrityksestä mitään. Siksi lain 1 luvun 6 §:n osaomistajia koskevasta 2 momentin listasta on syytä poistaa kaikista kohdista sanat "tai hänen perheenjäsenillään", jolloin osaomistajaksi ja siten yrittäjäksi katsomisen edellytyksenä olisi, että perheenjäsen omistaisi myös itse yrityksestä jotakin. Tällöin henkilö itsekkin mahdollisesti mieltää, että oma status ei ole täysin yksiselitteinen. Muutoksen jälkeen 6 § näyttäisi siis tältä (poistettu suluissa):

Yrittäjäksi katsotaan tässä laissa yrittäjän eläkelain (1272/2006) 3 §:ssä tai maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 3—5 §:ssä tarkoitettu henkilö. (30.12.2015/1654)

Yrittäjäksi katsotaan myös yrityksen osaomistaja. Osaomistajana pidetään tätä lakia sovellettaessa henkilöä,

1) joka työskentelee johtavassa asemassa osakeyhtiössä, jossa hänellä itsellään on vähintään 15 prosenttia (*poist.* tai hänen perheenjäsenillään) tai hänellä yhdessä perheenjäsentensä kanssa on vähintään 30 prosenttia osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai muutoin vastaava määräämisvalta; tai

2) joka työskentelee osakeyhtiössä, jossa hänellä itsellään (*poist.* tai hänen perheenjäsenillään) tai hänellä yhdessä perheenjäsentensä kanssa on vähintään puolet osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai muutoin vastaava määräämisvalta; tai

Lakialoite LA 2/2018 vp

3) joka edellä 1 tai 2 kohdassa säädetyllä tavalla työskentelee muussa yrityksessä tai yhteisössä, jossa hänellä (*poist.* tai hänen perheenjäsenillään) tai hänellä yhdessä perheenjäsenensä kanssa katsotaan olevan mainituissa kohdissa sanottua vastaava määräämisvalta.

Omistusosuutta laskettaessa otetaan huomioon myös välillinen toisten yritysten ja yhteisöjen kautta tapahtuva omistaminen, jos henkilö tai hänen perheenjäsenensä tai henkilö yhdessä perheenjäsenensä kanssa omistaa väliyhteisöstä vähintään puolet tai heillä on vastaava määräämisvalta.

Henkilön katsotaan olevan johtavassa asemassa yrityksessä, jos hän on osakeyhtiön toimitusjohtaja tai hallituksen jäsen tai jos hän osakeyhtiössä tai muussa yrityksessä tai yhteisössä on vastaavassa asemassa. Perheenjäseneksi katsotaan yrityksessä työskentelevän henkilön puoliso ja henkilö, joka on yrityksessä työskentelevälle henkilölle sukua suoraan ylenevässä tai alenevässä polvessa ja asuu henkilön kanssa samassa taloudessa.

Yrityksessä työskentelemisen vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta säädetään 2 luvun 5—8 §:ssä. (28.12.2012/1001)

Muutoksen vaikutuksena on se, että yrittäjät uskaltaisivat aiempaa rohkeammin työllistää omia perheenjäseniään. Kun perheenjäsenet, jotka eivät omista yrityksestä tai ole sen hallinnossa, katsottaisiin työntekijöiksi myös työttömyysturvassa, ei heille aiheutuisi epäreiluja oikeudenmenetyksiä väärässä kassassa vakuuttamisen seurauksena tai siitä syystä, että heidän työsuhteensa perheyrityksessä on päätetty, mutta yritys on edelleen olemassa.

Muutoksella olisi myös taloudellisia vaikutuksia. Työttömyysturvalain mukaan osaomistajiksi katsottavista henkilöistä Työttömyysvakuutusrahasto kerää osaomistajan työttömyysvakuutusmaksut. Maksut ovat pienemmät kuin työntekijöistä maksettavat vakuutusmaksut. Jos osaomistajista tai osasta heistä siirryttäisiin maksamaan jatkossa työntekijöistä maksettavia maksuja, olisi tällä positiivinen vaikutus Työttömyysvakuutusrahaston talouteen. Tosin osasta heistä maksetaan varmasti jo tällä hetkellä työntekijän maksuja, koska yrityksissä ei ole tiedostettu heidän poikkeavan statukseltaan työttömyysturvassa muusta sosiaalivakuutuslainsäädännöstä. Positiivista muutoksessa olisi myös se, että jatkossa heistä maksettavat työttömyysvakuutusmaksut menisivät heidän omien työttömyysetuusiensa rahoitukseen. Nykyisin osaomistajista kerättävät vakuutusmaksut menevät Työttömyysvakuutusrahaston kautta suurelta osin palkansaajien työttömyyskassoista maksettavien ansiopäivärahojen rahoittamiseen. Yrittäjien etuuskien rahoittamiseen Työttömyysvakuutusrahasto ei osallistu.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 6 §:n 2 momentti seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

6 §

Yrittäjä

Yrittäjäksi katsotaan myös yrityksen osaomistaja. Osaomistajana pidetään tätä lakia sovellettaessa henkilöä,

1) joka työskentelee johtavassa asemassa osakeyhtiössä, jossa hänellä itsellään on vähintään 15 prosenttia tai hänellä yhdessä perheenjäsentensä kanssa on vähintään 30 prosenttia osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai muutoin vastaava määräämisvalta; tai

2) joka työskentelee osakeyhtiössä, jossa hänellä itsellään tai hänellä yhdessä perheenjäsentensä kanssa on vähintään puolet osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai muutoin vastaava määräämisvalta; tai

3) joka edellä 1 tai 2 kohdassa säädetyllä tavalla työskentelee muussa yrityksessä tai yhteisössä, jossa hänellä tai hänellä yhdessä perheenjäsentensä kanssa katsotaan olevan mainituissa kohdissa sanottua vastaava määräämisvalta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Lakialoite LA 2/2018 vp

Helsingissä 13.2.2018

Kaj Turunen sin
Lasse Hautala kesk
Hanna Sarkkinen vas
Peter Östman kd
Jari Myllykoski vas
Satu Taavitsainen sd
Susanna Koski kok
Satu Hassi vihr
Johanna Karimäki vihr
Krista Mikkonen vihr